

ПСЕВДОФАЕНОПС ЯКОБСОНА

Pseudophaenops jacobsoni (Pliginsky, 1912)

Таксономічна належність

Клас — Комахи (Insecta), ряд — Твердокрилі (Coleoptera), родина — Жуки-туруни (Carabidae). В Україні один з 2 ендемічних для країни видів роду.

Природоохоронний статус виду

Вразливий.

Ареал виду та його поширення в Україні

Ендемічний вид України. Зустрічається тільки в Криму (Карабі-яйла): печери — Уральська, Борго-Ташик, Аю-Тешік. Можливі знахідки і в інших печерах Криму.

Чисельність і причини її зміни

Рідкісний вид, реєструються поодинокі особини. Причини зміни чисельності: антропогенний прес в місцях перебування виду (спелеотуризм).

Особливості біології та наукове значення

Даних немає. Зареєстрований в ґрунтових пастках в травні–червні. Зимує імаго. Хижак.

Морфологічні ознаки

7–8 мм. Сліпі жуки. Тіло світло-жовте, подовжене. Надкрила голі, паралельні. Вусики та ноги дуже довгі, в волосках. Передньоспинка не коротша за овальну голову.

Режим збереження популяцій та заходи з охорони

Відомостей немає. Вразливий вид печерних угруповань безхребетних тварин. Розвиток неорганізованого спелеотуризму призводить до знищення виду. Повинен охоронятися в комплексі з іншими печерними енде-

мічними видами Криму: *Ps. tauricus* Winkler, 1912 та *Tauricimmerites dublanskii* Belousov, 1998.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах

Не проводилось.

Господарське та комерційне значення

Відомостей немає.

Основні джерела інформації

Крыжановский, 1983; Löbl, Smetana, 2003.

Автор: О.В. Пучков
Фото: В.Г. Радченко

ТУРУН ПЕЧЕРНИЙ ДУБЛЯНСЬКОГО

Taurocimmerites dublanskii Belousov, 1998.

Таксономічна належність

Клас — Комахи (Insecta), ряд — Твердокрилі (Coleoptera), родина — Жуки-туруни (Carabidae). Єдиний представник роду.

Природоохоронний статус виду

Рідкісний.

Ареал виду та його поширення в Україні

Ендемік України. Зареєстрований тільки в гірському Криму: г. Віллабурун, Віллабурунська печера на висоті 900 м н. р. м.

Чисельність і причини її зміни

Дуже рідкісний вид, з Криму відомий по 6 екземплярах.

Особливості біології та наукове значення

Даних немає. Зареєстрований у ґрунтових пастках в червні-липні. Типовий мешканець сухих печер. Можливо, хижак.

Морфологічні ознаки

2–3 мм. Верх світло-рудий або каштановий. Очі відсутні. Надкрила та передньоспинка в суцільних коротких та окремих довгих волосках.

Режим збереження популяцій та заходи з охорони

Заходи охорони не здійснювалися. Може бути рекомендований до охорони в окремих печерах Криму.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах

Не проводилось.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах

Не проводилось.

Господарське та комерційне значення

Відомостей немає.

Основні джерела інформації

Belousov, 1998.

Автор: О.В. Пучков
Фото: В.Г. Радченко

ПЛАВУНЕЦЬ ШИРОКИЙ

Dytiscus latissimus (Linnaeus, 1758)

Таксономічна належність

Клас — Комахи (Insecta), ряд — Твердокрилі (Coleoptera), родина — Жуки-плавунці (Dytiscidae). Один з 17 видів роду, поширених в Палеарктиці. В Україні один з 6 видів роду.

Природоохоронний статус виду

Недостатньо відомий.

Ареал виду та його поширення в Україні

Вся Європа, пн. Казахстан, Зх. Сибір. В Україні — лісова та пн. лісостепової зони (пд. межа ареалу), Закарпаття.

Чисельність і причини її зміни

Зустрічається нечасто, відомі поодинокі особини. Причини зміни чисельності: порушення гідрологічного режиму водойм, їх забруднення промисловими відходами.

бруднення промисловими відходами.

Особливості біології та наукове значення

Зимують жуки. Парування та відкладання яєць відбувається переважно весною. Личинки проходять III віки (періоди по 5–20 днів кожний). Лялечка розвивається до 20–30 днів. Після виходу з лялечки жуки залишаються в печерках ще декілька днів. Імаго живе до 1 року, іноді довше. Зустрічається в великих стоячих (зрідка проточних) водоймах. Активний хижак.

Морфологічні ознаки

36–44 мм. Тіло широке та велике. Зеленовато-бурий з жовтими ротовими органами, плямами на лобі та широкою об-

лямівкою навколо передньоспинки та надкрил. Боковий край надкрил розпластаний у вигляді тонкої гострої пластинки. Надкрила в зморшках.

Режим збереження популяцій та заходи з охорони

Занесено, як рідкісний до списку видів, що охороняються Бернською конвенцією (додаток II Бернської конвенції).

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах

Не проводилось.

Господарське та комерційне значення

Іноді може незначно шкодити рибному господарству.

Основні джерела інформації

Зайцев, 1953; Определитель насекомых европейской части СССР, 1965; Безхребетні тварини України під охороною Бернської конвенції, 1999; Мателешко, 2008.

Автор: О.В. Пучков
Фото: О.С. Мандзюк

ПЛАВУНЕЦЬ ДВОЛІНІЙНИЙ

Graphoderes bilineatus (De Geer, 1774)

Таксономічна належність

Клас — Комахи (Insecta), ряд — Твердокрилі (Coleoptera), родина — Жуки-плавунці (Dytiscidae). Один з 7 видів, поширених у Палеарктиці. В Україні один з 4 видів роду.

Природоохоронний статус виду

Недостатньо відомий.

Ареал виду та його поширення в Україні

Пн., Середня (до Італії та Боснії) та Сх. Європа, Зх. Сибір (до р. Об). Зустрічається від Полісся на пд. до пн. підзони степової зони. Відомий із Закарпаття.

Чисельність і причини її зміни

Недостатньо відома у зв'язку з труднощами ідентифікації видів роду.

Особливості біології та наукове значення

Недостатньо відомі. Зимують дорослі жуки. Зустрічається в стоячих водоймах. Хижак.

Морфологічні ознаки

14,5–16,0 мм. Тіло широкоовальне, слабко опукле. Верх майже гладкий, жовтий. Дві поперечні стрічки на передньоспинці та густі крапки на надкрилах чорні.

Режим збереження популяцій та заходи з охорони

Занесено як рідкісний до списку видів, що охороняються Бернською конвенцією.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах

Не проводилось.

Господарське та комерційне значення

Відомостей немає.

Основні джерела інформації

Зайцев, 1953; Определитель насекомых европейской части СССР, 1965; Безхребетні тварини України під охороною Бернської конвенції, 1999; Мателешко, 2008.

Автор: О.В. Пучков
Фото: В.Г. Радченко

СТАФІЛІН ВОЛОХАТИЙ

Emus hirtus (Linnaeus, 1758)

Таксономічна належність

Клас — Комахи (Insecta), ряд — Твердокрилі (Coleoptera), родина — Стафілініди (Staphylinidae).

Природоохоронний статус виду

Рідкісний.

Ареал виду та його поширення в Україні

Зх. і Сх. Європа, Кавказ, Закавказзя, Казахстан, Зх. Сибір. Зустрічається по всій території України.

Чисельність і причини її зміни

Незначна (локальні популяції), іноді по кілька особин.

Чисельність і причини її зміни

Порушення природних біотопів (застосу-

вання пестицидів, санітарні рубки лісу, рекреаційне навантаження тощо).

Особливості біології та наукове значення

Жуки та їх личинки — хижаки, живляться дрібними комахами. Імаго зустрічаються з кінця травня до жовтня. Зимують дорослі жуки і, можливо, личинки. Заселяє різні за походженням органічні речовини, що розкладаються (зокрема, рослинні і тваринні рештки), стовбури дерев, з яких витікає сік.

Морфологічні ознаки

18–28 мм. Великий, з досить яскравим опушенням, естетично привабливий жук. Чорний, голова, передньоспинка та 3 останніх сегменти черевця вкриті золотисто-жовтими

волосками, надкрила ззаду з широкою перев'яззю сизих волосків, задній край передньоспинки в чорних волосках.

Режим збереження популяцій та заходи з охорони

Слід докладно вивчити особливості біології виду, створити в місцях виявлення локальних популяцій ентомологічні заказники.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах

Відомостей немає.

Господарське та комерційне значення

Хижак-ентомофаг. Яскравий об'єкт для колекціонування.

Основні джерела інформації

Потоцкая, 1967; Крыжановский, 1979; Бабенко, 1980; ЧКУ. Тваринний світ, 1994; Різун, Коновалова, Яницький, 2000.

Автор: А.А. Петренко
Фото: В.Г. Радченко

БИСТРИК КОРОТКОКРИЛИЙ

Ocypus curtipennis (Motschulsky, 1849)

Таксономічна належність

Клас — Комахи (Insecta), ряд — Твердокрилі (Coleoptera), родина — Стафілініди (Staphylinidae).

Природоохоронний статус виду

Вразливий.

Ареал виду та його поширення в Україні

Кавказ, Мала Азія, Пн. Іран, Крим. В Україні поширений лише в Криму, де зустрічається в горах та передгір'ях.

Чисельність і причини її зміни

Незначна (частіше поодинокі особини). Причини зміни чисельності: антропогенний вплив (особливо вибирання каміння та обробка гірських лісових масивів пестицидами, лісові пожежі та знищення гірських лісів)

Особливості біології та наукове значення

Дорослі жуки та личинки — хижаків, знищують дрібних слимаків. Жуки зустрічаються в підстилці, верхніх шарах ґрунту, особливо часто під камінням, а також в норах та гніздах ссавців. Зустрічаються з березня до жовтня. Зимують в личинковій та дорослій стадії. Личинка за допомогою верхніх щелеп та передніх ніг вириває нірку в ґрунті, з якої і полює.

Морфологічні ознаки

23–26 мм. Чорний, дуже близький до *Ocypus olens* (відсутнього в Україні, але внесенного в попередні випуски «Червоної книги України»), від якого відрізняється редукованими крилами та будовою едеагуса самців.

Режим збереження популяцій та заходи з охорони

Охороняється в заповідних територіях як компоненту біогеоценозу.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах

Відомостей немає.

Господарське та комерційне значення

Один з найкрупніших хижаків-ентомофагів серед стафілінід фауни України, який знищує багатьох комах, а також дрібних слимаків та черв'яків.

Основні джерела інформації

Плигинский, 1928; Потоцкая, 1967; Гусаров, 1992; Smetana, Davies, 2000; Петренко, 2005.

Автор: А.А. Петренко
Фото: В.Г. Радченко